

i taules redones van ser enregistrades pel Taller Audiovisual (TAU) de la UV i estan disponibles en web.

Vicent F. GARCIA PERALES  
Universitat CEU Cardenal Herrera

**Congrés Joan Coromines i el País Valencià (Vinaròs i Rossell, dies 25, 26 i 27 de maig de 2017).** — Els dies 25, 26 i 27 de maig de 2017 entre localitats del Maestrat, concretament a Vinaròs i a Rossell com a seus acadèmiques, s'aplegaren setze estudis diferents en el congrés «Joan Coromines i el País Valencià» amb l'objectiu de seguir aprofundint en l'estudi dels lligams entre Joan Coromines i Vigneaux (1905-1997) i el País Valencià, la varietat valenciana de la llengua, els pobles i la gent del país vint anys després de la seua mort i una dècada després de la commemoració del centenari del seu naixement (2005-2006). Aquest esdeveniment acadèmic, organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, concretament per tres dels seus membres numeraris, José Enrique Gargallo Gil, Vicent Pitarch Almela i Miquel-Àngel Pradilla Cardona, amb els quals van col·laborar la tècnic lingüístic de l'Ajuntament de Vinaròs Maria Josep Arayo Sola i Josep Meseguer-Carbó de l'entitat cultural Maestrat Viu, va comptar amb Maria-Reina Bastardas, Joan Fontana i Tous, Antonio Torres Torres, Matteo Rivoira i Nikola Vuletić com a comitè científic, i amb més d'un centenar d'estudiosos i encuriosits que es concentraren a sentir les diverses intervencions.

La inauguració oficial del congrés «Joan Coromines i el País Valencià», que tingué lloc a l'edifici Aviva de Vinaròs a partir de les cinc i mitja de la vesprada de dijous, fou conduïda inicialment per Marc Albella Esteller, regidor de Cultura del primer ajuntament amfitrió. Des de la taula inaugural participaren Maria Teresa Cabré i Castellví, com a presidenta de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que destacà l'encert d'abordar l'obra calidoscòpica de Coromines en un territori a mig camí entre les grans capitals; Ramon Ferrer Navarro, com a president de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que destacà l'obra de Coromines com a un dels pilars per a la potenciació i la valoració públiques del valencià, i proposà obrir noves línies de col·laboració per aprofundir en la coneixença dels seus treballs inèdits; i, per últim, Enric Pla Vall, alcalde de Vinaròs, donà la benvinguda als congressistes i els emplaçà a xalar de la ciutat i de la comarca. A continuació, José Enrique Gargallo Gil, com a organitzador principal del congrés, va prendre la paraula per presentar la conferència inaugural encarregada al catedràtic Antoni Ferrando Francés, que sota el títol «El lèxic del *Llibre dels feits* i del *Curial e Güelfa*, segons Coromines» va resseguir inicialment l'anàlisi i la justificació de tres mots del *Llibre dels feits* que l'etimòleg considerava d'origen mossàrab (*furt*, *vega* i *fonda* 'fona'), i va continuar amb la comprovació d'"el color lèxic" del *Curial e Güelfa* a partir de la reproducció dels judicis corominians d'una selecció de mots (*almànguena*, *jässena*, *alqueria*, *ausades*, *marjal*, (*a*)*plegar* 'arribar', *son poc a poc* i *ton poc a poc*), que, en conjunt, li permeteren constatar la vigència de les conclusions de l'obra de Coromines i el rept que representen per als admiradors crítics els aspectes més discutibles.

La vesprada de dijous se succeïren quatre ponències, que començaren per la del mestre Germà Colón, que, sota el títol «Joan Coromines al nord del País Valencià», es mostrà admirat pel treball del barceloní, tot i que en destacà les possibilitats de millora de les propostes etimològiques a partir de la documentació, com ara la del mot castellanenc *atalbar* 'estabornir, atuir, deixar ensopit, atabalar', o de la consideració de les paraules dins del seu camp semàntic; a més, Colón aportà una nòmina de més de vuitanta vocables castellanencs a fi d'humanitzar la figura de Coromines per no haver-los tractat aquest en profunditat. En la intervenció «La presència del *DCVB* en l'obra de Joan Coromines», la professora Maria Pilar Perea quantificà en més d'un miler les referències a Coromines, especialment dins de les propostes etimològiques, però també en definicions, topò-

nims, antropònims, variants ortogràfiques, fonètica o citacions documentals; endemés confrontà les citacions neutres del *DCVB* enfront de les parcials del *DECat*. En la tercera ponència, «L'empremta de Josep Giner en l'obra de Joan Coromines», el professor Emili Casanova reclamà el reconeixement merescut al filòleg Josep Giner i Marco com al col·laborador valencià generós, fidel i necessari per a Coromines, tot resseguint extractes de la correspondència i de les aportacions que feu en les obres lexicogràfiques de l'etimòleg barceloní. La primera jornada es tancà amb l'aportació de Vicent Garcia Perales, «Lèxic valencià a la llum de l'*ALPI* i de Coromines».

La segona jornada començà a les nou del matí a Benicarló, en l'Institut d'Ensenyament Secundari Joan Coromines, on el professor Vicent Pitarch parlà davant de més de dos-cents alumnes de 4t d'ESO i de 1r de batxillerat sobre qui dona nom al centre per mostrar, a través del títol «Seduït pel País Valencià, amb compromís i esperança», com l'estima a la pàtria i a la llengua el dugué a fer la monumental obra lingüística. A partir de les onze del matí se succeïren visites culturals a l'ermitori de la Mare de Déu de la Font de la Salut de Traiguera, santuari reial de referència per a diverses localitats del Maestrat, al Museu Natural d'Oliveres Mil·lenàries de la Jana, i a l'ermitori de la Mare de Déu dels Àngels de Sant Mateu. A les cinc de la vesprada continuà el congrés a l'edifici Aviva de Vinaròs amb la ponència del professor Lluís Gimeno, «Sobre lèxic botànic i diccionaris històrics», qui aportà un seguit de denominacions botàniques que en la majoria dels casos venen a completar o a puntualitzar l'aportació del *DECat*. El text «Les fonts valencianes del *DECat* i noves dades» del professor jubilat de la Universitat de Toronto Joseph Gulsoy fou llegit pel professor Vicent Garcia Perales. La darrera intervenció de divendres, amb el títol «Els epistolaris de Joan Coromines amb Joan Fuster i Manuel Sanchis Guarner», estigué a càrrec de Joan Ferrer, en representació de l'equip que completen Josep Ferrer i Joan Pujadas, i repassà els fragments més destacats de les cartes que intercanviaren els tres homenots. I la segona jornada acabà amb l'espectacle musical de Pep Gimeno "Botifarra" i Pere Ródenas, que amb el títol «De la mar de dalt a la mar de baix» es referenciaven les paraules que consignava haver sentit Joan Coromines quan «a la Salzedella, al mig del Maestrat, em feren pujar (per contar-me tot aquell bé de Déu de terres) en un tossall» (*DECat*, s. v. *mar*).

La tercera jornada se celebrà a Rossell en l'espai del Centre Cívic Molí Vell, a l'entrada del qual es mostrava el projecte de Jesús Bernat i d'Àngela Buj «Lingüistes pel carrer», que il·lustra la presència dels estudiosos de la llengua en el nomenclàtor de les vies urbanes dels territoris de parla catalana. Les ponències començaren a les deu del matí amb la recepció prèvia d'Evaristo Martí Vilaró, l'alcalde del segon ajuntament amfitrió, al qual seguí la intervenció de Vicent-Josep Pérez i Navarro, que destacà, davall el títol «En Joan Coromines i el sud del País Valencià: una llavor a una terra en saó», la coneixença del vocabulari rural del mestre i els beneficis que això reporta als estudiosos en les traduccions, així com l'indispensable punt de partida de l'obra corominiana per a la investigació local. Maite Mollà, tècnica d'onomàstica de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, presentà en «La toponímia de la Canal de Navarrés en l'obra de Joan Coromines» una aproximació a la història, l'orografia i els topònims d'una comarca en què l'aportació de Coromines és de referència per conèixer la realitat lingüística d'aquesta àrea que, com digué Mollà, «el valencià està en l'ADN de la Canal de Navarrés». Brauli Montoya, en la ponència «Etna, Noetla, Nompot i Vinalapó, quatre topònims valencians meridionals que s'han transformat modernament, en l'*Onomasticon* de Coromines», presenta els motius que al·lega Coromines per justificar els canvis lingüístics, els situa cronològicament i en el cas del canvi *Vinalapó* > *Vinalopó* aporta una proposta etimològica que considera més viable. El professor Josep Martines, en la intervenció titulada «El *Diccionari Etimològic* de Joan Coromines, el català dels valencians i la història del lèxic: un tast», es va referir al *DECat* com a eina fonamental per a l'estudi del lèxic que, sumada als avanços de la lingüística i a l'aparició d'altres corpus, ha de ser el punt de partida per desplegar el programa filològic de futur que ha d'afrontar nous reptes com la complexió de

l'inventari lèxic i de les propostes etimològiques, el desenvolupament de la semàntica diacrònica, i la comptabilització de la influència dels factors culturals sobre el canvi lexicosemàntic. La darrera ponència del matí, «Toponímia del Maestrat en l'*Onomasticon Cataloniae*», a càrrec de Joan Anton Verge, va repassar les etimologies dels topònims majors del Maestrat i d'alguns altres dels vora sis centenars de topònims que Joan Coromines va recollir entre Rossell i Atzeneta del 12 de maig al 17 de juny de 1961.

La vesprada de dissabte continuà amb les ponències de José Antonio Pascual i de Joan Veny, després del dinar i de la passejada per la Vila i pel Pla de la Font de Rossell. Primer José Antonio Pascual, amb el títol «Corominas y su enseñanza de la diversificación del castellano, a través de su diccionario», destacà de Coromines la descoberta de la influència lèxica del català sobre el castellà al segle xv com a conseqüència de l'admiració de Castella cap a la cultura d'Aragó, influïda clarament per Itàlia, plantejà la necessitat d'avançar en l'estudi filològic a partir de les dades de Coromines però introduint els matisos que permeten les noves investigacions; Pascual acabà la intervenció posant-se del costat d'aquells que parlen de Coromines com el millor lingüista europeu, a qui es va referir emocionat com al *profesor querido*. I, a continuació, Joan Veny va aplegar les dades «Sobre algunes interferències lèxiques en valencià», concretament, *retama* 'Spartium junceum' i *raspa* 'brisa', que procedents del castellà de Múrcia i la Manxa, en un cas, i de l'aragonés tardà, en l'altre, se sobreposen als mots catalans *ginesta* i *brisa*; en conjunt, un recorregut per l'origen de la paraula, per la documentació antiga, per la mapificació de dades sincròniques actuals i pels diferents significats d'un mateix vocable, un mètode que prové de Joan Coromines, de qui destacà els múltiples encerts i només es mostrà dolgut per les paraules ofensives envers altres notables filòlegs. A les sis i mitja de la vesprada, José Enrique Gargallo i Joan Veny, des de la taula de conferències, clogueren el congrés «Joan Coromines i el País Valencià» i convidaren els ponents a acudir a la Casa de Cultura La Planeta de Rossell, on la Coral de Filologia de la Universitat de Barcelona i l'Agrupació Filharmònica Rossellana oferiren un concert de clausura que acabà amb algunes peces interpretades conjuntament i que foren el goig de les més de quatre-centes persones que hi assistiren. Com a constatació, l'actualitat de l'obra de Coromines, que no és finida sinó que és el punt de partida dels estudis i de les reflexions actuals en benefici de la llengua comuna i dels països que la comparteixen.

Josep-Francesc MESEGUER CARBÓ

**Presentació a Saragossa de *Els usos lingüístics a la Franja, 2014* (31 de maig de 2017).**—

El proppassat 31 de maig de 2017 es va presentar a l'Aula Magna de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Saragossa *Els usos lingüístics a la Franja, 2014* (EULF14), estudi que tracta d'oferir una anàlisi de l'ús actual del català a la Franja i de proporcionar un element comparatiu amb la situació d'altres territoris. Aquesta enquesta, que s'ha desenvolupat gràcies al conveni de col·laboració que se signà el 2015 entre el consorci Campus Iberus (Campus d'Excel·lència Internacional de la Vall de l'Ebre) i la Direcció de Política Lingüística de Catalunya, és la segona edició de la que ja es va dur a terme l'any 2004.

En la confecció d'aquesta investigació han participat la Generalitat de Catalunya —Direcció General de Política Lingüística— i la Universitat de Saragossa —Grup d'Estudis sobre la Societat de Risc del Departament de Sociologia i l'Àrea de Filologia Catalana—; col·laboració que des de gener de 2016 s'estén al Govern d'Aragó (Direcció de Política Lingüística del Departamento d'Educación, Cultura y Deporte).

L'acte es va obrir amb les intervencions de Neus Vila (vicerecutora d'estudiants de la Universitat de Lleida), els directors generals de Política Lingüística, Esther Franquesa (Generalitat de